

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Vojtěcha Šimíčka a soudců JUDr. Miluše Doškové a JUDr. Karla Šimky v právní věci žalobce: **Y. R.**, zastoupený advokátem: Mgr. Farid Alizey, se sídlem Masná 8, Moravská Ostrava, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, PP 21/OAM, Praha 7, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 28. 11. 2003, sp. zn. 24 Az 1201/2003,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Ministerstvu vnitra **se nepřiznává** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

III. Odměna advokáta Mgr. Farid Alizey **se určuje** částkou 1075,-Kč. Tato částka bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 60 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

Odůvodnění:

Žalobce (dále jen „stěžovatel“) včas podanou kasační stížností brojí proti shora označenému rozsudku Krajského soudu v Ostravě, kterým byla zamítnuta jeho žaloba proti rozhodnutí Ministerstva vnitra (dále jen „žalovaný“) ze dne 30. 3. 2003, č. j. OAM-1056/VL-18-17-2003, o zamítnutí jeho žádosti o azyl jako zjevně nedůvodné podle § 16 odst. 1 písm. g) zákona č. 325/1999 Sb., o azylu.

Stěžovatel v kasační stížnosti uplatňuje důvody obsažené v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) a b) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“), čímž namítá nesprávné posouzení právní otázky a nedostatečnou oporu rozhodnutí ve spise.

Stěžovatel tvrdí, že krajský soud nesprávně aplikoval ustanovení § 2 odst. 5 zákona o azylu (*pozn. soudu:* od 1. 8. 2003 se podle novely provedené zákonem č. 222/2003 Sb. jedná o odst. 6 tohoto ustanovení), když dospěl k závěru, že ukrajinské státní orgány byly schopny mu poskytnout odpovídající ochranu před pronásledováním mafií. Tento závěr ovšem nebyl opřen o odpovídající důkazy, nýbrž pouze o stěžovatelovu stručnou a nepřesnou výpověď, kterou učinil v době, kdy byl pod psychickým tlakem a nebyl v těchto věcech podle svých slov dostatečně orientován. V kasační stížnosti oproti tomu stěžovatel uvádí, že se na policii obrátil, aby jej chránila před mafií, policie ovšem zůstala naprosto pasivní a tak se stěžovatel po dalších výhrůžkách mafie rozhodl vzít svou stížnost podanou na policii zpět. Stěžovatel tak popírá, že by motivem jeho pronásledování byla pouze snaha některých osob o ekonomické obohacení, naopak považuje za průkazné, že byl vystaven psychickému nátlaku, který byl policií a ostatními státními orgány trpěn, jak o tom svědčí naprostá nečinnost ukrajinské policie.

Z těchto důvodů stěžovatel navrhuje zrušit napadený rozsudek krajského soudu a v doplnění kasační stížnosti žádá, aby byl jeho kasační stížnosti přiznán odkladný účinek.

Žalovaný ve svém vyjádření pouze odkazuje na obsah správního spisu a na svůj názor, že jeho rozhodnutí i rozsudek krajského soudu byly v souladu s právem. Připomíná také stanovisko Vrchního soudu v Praze ze dne 30. 4. 2002, č. j. A 709/2001, podle nějž institut azylu není univerzálním nástrojem pro poskytnutí ochrany před bezprávím, třeba i surovým, ale může být poskytnut pouze z důvodů přesně zákonně vymezených. Tyto důvody přitom nepokrývají celou škálu porušení lidských práv tak, jak jsou uznávána v různých listinách a chartách. Proto žalovaný navrhuje, aby byla stěžovatelova kasační stížnost zamítnuta jako nedůvodná.

V souzené věci Nejvyšší správní soud z předmětného správního spisu především zjistil, že řízení o udělení azylu bylo zahájeno dne 14. 3. 2003 na základě žádosti, v níž je jako důvod uvedeno, že si stěžovatel v roce 1997 vypůjčil částku 2 000 dolarů na operaci svého otce, s jejímž placením měl posléze určité potíže, a proto ho začali lidé najatí jeho věřitelem bít a ohrožovat zbraní. Totéž vyplývá i z protokolu o pohovoru k důvodům návrhu na zahájení řízení o udělení azylu ze dne 20. 3. 2003. I z tohoto pohovoru vyplývá, že si stěžovatel vypůjčil peníze na operaci otce. Poté, co přišel na Ukrajině o práci, jezdil si vydělávat do ČR, až získal dlužnou částku a věřiteli ji vrátil, ovšem nevyžádal si od něj potvrzení o zaplacení, což věřiteli umožnilo vymáhat na něm další částky, které měly údajně kompenzovat inflaci. Poté, co byl stěžovatel fyzicky napaden a zbit, a poté, co byl po dvou dnech od podání oznámení na policii donucen anonymním telefonátem, aby toto podání stáhl, rozhodl se odjet opět do ČR. Zde žil nejprve na turistické vízum, poté nelegálně a když mu bylo uděleno správní vyhoštění, požádal o azyl.

Žalovaný předmětnou žádost o poskytnutí azylu zamítl svým výše označeným rozhodnutím ze dne 30. 3. 2003 jako zjevně nedůvodnou podle § 16 odst. 1 písm. g) zákona o azylu, neboť shledal, že stěžovatel neuváděl žádnou skutečnost svědčící o tom, že by mohl být pronásledován z důvodů uvedených v § 12 zákona o azylu. Žalovaný v tomto rozhodnutí uvedl, že stěžovatel se pobytem v ČR snažil vyhnout pronásledování ze strany ukrajinského věřitele, žádostí o azyl se posléze pokusil legalizovat svůj pobyt v ČR poté, co mu bylo uděleno správní vyhoštění. Žalovaný proto odkázal stěžovatele do rámce zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců. Dále žalovaný neshledal ani podmínky umožňující udělení azylu podle § 13 a § 14 zákona o azylu.

Proti tomuto zamítavému rozhodnutí podal stěžovatel žalobu ke Krajskému soudu v Ostravě odůvodněnou obecnými výtkami proti nesplnění některých náležitostí azylového řízení podle zákona o azylu a zákona č. 71/1967 Sb., správního řádu, a námitkou, že dle svého názoru splňoval podmínky pro udělení azylu podle § 12 zákona o azylu, minimálně pro vztažení překážky vycestování.

Krajský soud v Ostravě tuto žalobu zamítl shora označeným rozsudkem, když rekapituloval průběh správního řízení a zejména důvody, pro něž stěžovatel žádal o azyl, a uvedl, že důvod, pro který byl stěžovatel pronásledován svým věřitelem a neznámými osobami, nelze podřadit pod § 12 zákona o azylu, neboť jeho motivem byla výlučně snaha těchto osob o obohacení, takže je nelze podřadit do ustanovení § 2 odst. 5 zákona o azylu. Ani krajský soud neshledal, že by státní orgány ve stěžovatelově zemi původu nebyly schopny mu poskytnout odpovídající ochranu, když se stěžovatel obrátil pouze jednou na policii a své podání po dvou dnech stáhl a na jiné orgány se ani neobracel. Krajský soud neshledal důvodnými ani tvrzená pochybení žalovaného proti pravidlům správního řízení. Ze všech těchto důvodů krajský soud posuzovanou žalobu zamítl výše označeným rozsudkem napadeným touto kasační stížností.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek Krajského soudu v Ostravě v rozsahu kasační stížnosti a v rámci uplatněných důvodů (§ 109 odst. 2, 3 s. ř. s) a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Nejvyšší správní soud nejprve vážil nezbytnost rozhodnutí o žádosti o odkladný účinek kasační stížnosti. Dospěl k závěru, že o ní není třeba rozhodovat tam, kde je žadatel chráněn před důsledky rozsudku krajského soudu režimem pobytu za účelem strpění podle § 78b odst. 1, 2 zákona o azylu (cizinec má nárok na udělení víza za účelem strpění pobytu mj., pokud žádost doloží dokladem o podání kasační stížnosti proti rozhodnutí soudu o žalobě proti rozhodnutí ministerstva ve věci azylu a návrhu na přiznání odkladného účinku - takové vízum opravňuje cizince k pobytu na území po dobu platnosti víza, která je 365 dnů; na žádost cizince odbor cizinecké a pohraniční policie platnost víza prodlouží, a to i opakovaně) – ze zákona platnost uvedeného víza zaniká právní mocí rozhodnutí o kasační stížnosti. Pozitivní rozhodnutí o žádosti o odkladný účinek by tedy nemělo z hlediska ochrany stěžovatele žádný význam, negativní by před rozhodnutím o kasační stížnosti bránilo řádnému soudnímu řízení. Při rozhodnutí o kasační stížnosti pak je rozhodnutí o odkladném účinku nadbytečné, neboť obecně může přiznání odkladného účinku kasační stížnosti přinést ochranu jen do doby rozhodnutí o této stížnosti.

Stěžovatel svou kasační stížností brojí proti výkladu pojmu pronásledování obsaženému v současném znění § 2 odst. 6 zákona o azylu. Podle tohoto ustanovení se za pronásledování považuje *„ohrožení života nebo svobody, jakož i opatření působící psychický nátlak nebo jiná obdobná jednání, pokud jsou prováděna, podporována či trpěna úřady ve státě, jehož je cizinec státním občanem, nebo státu posledního trvalého bydliště v případě osoby bez státního občanství nebo pokud tento stát není schopen odpovídajícím způsobem zajistit ochranu před takovým jednáním.“*

Takto formulované ustanovení dopadá jak na situace, kdy byl předmětný stav žadatele o azyl, tedy ohrožení života, svobody, či pocit psychického nátlaku a pocity podobné, působen či podporován přímo úřady státu stěžovatelova původu či pobytu, tak na situace, kdy je takový stav těmito úřady trpěn, či konečně na situace, kdy stát nebyl schopen žadatele před takovým jednáním ochránit. Právě na tuto druhou a třetí možnost předpokládající nikoli

komisivní, ale omisivní přístup státní moci k pronásledování stěžovatel zjevně odkazuje svým výkladem předmětného ustanovení, když tvrdí, že stát původu selhal při jeho ochraně proti vydírání.

Proti tomuto výkladu je ovšem nutno postavit tři zásadní argumenty. Prvním z nich je skutečnost, že – jak zjistil žalovaný a potvrdil krajský soud – stěžovatel skutečně nevyužil ty možnosti, které mu ukrajinský právní řád nabízel, aby se ochránil. Na policii se obrátil pouze jednou a své podání po dvou dnech stáhl, byť z důvodů zastrašování vyděrači. Tuto možnost tak využil pouze částečně. Vůbec se oproti tomu neobrátil např. na ombudsmana či na nevládní organizace, které se ochranou lidských práv zabývají.

Druhým argumentem je odkaz na motivaci původce tvrzeného pronásledování. Ta byla v daném případě skutečně ekonomická. S ekonomickou motivací vyděračů a jiných kriminálních živlů se ovšem lze setkat i v celé řadě zemí, jež je nutno považovat terminologií zákona o azylu za země bezpečné. Podstatným momentem pro klasifikaci za zemi nikoliv bezpečnou je, že stát buď není schopen poskytnout před takovým vydíráním ochranu a nebo takové vydírání vůči některým složkám obyvatelstva vědomě trpí z důvodu jejich rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů a sám se tak na takovém pronásledování podílí. Ve stěžovatelově případě však zjevně není dána ani jedna z těchto situací. Nelze tvrdit, že Ukrajina nebyla schopna mu ochranu poskytnout, když se jí stěžovatel dožadoval pouze velmi nepřesvědčivým způsobem. Nelze ani tvrdit, že by takové pronásledování ze strany věřitelů státní orgány trpěly právě v jeho případě a samy se tak na něm podílely, když sám stěžovatel nikdy neuvedl, že by byl v přístupu k ochraně své bezpečnosti státem např. diskriminován vůči ostatním občanům.

Třetím argumentem je pak ve stěžovatelově případě skutečnost, že požádal o azyl až poté, co mu bylo uděleno správní vyhoštění. To přesvědčivě nasvědčuje tomu, že jakkoli samotným odchodem do ČR snad řešil své obavy z vyděračů, žádostí o azyl reagoval pouze na to, že mu nebylo umožněno, aby zde pobýval nelegálně, a vztah jeho pronásledování v zemi původu – navíc nepodřaditelného pod pojem pronásledování podle § 2 odst. 6 zákona o azylu, jak popsáno výše – k podání samotné žádosti o azyl, je tak pouze vztahem nepřímým.

Je proto třeba setrvat na tom, že byl žadatel o azyl ve své zemi původu vydírán soukromými osobami a státní orgány mu tam neposkytly ochranu, neboť se na ně obrátil pouze velmi problematickým způsobem. Pokud žalovaný takovou žádost o azyl zamítl, postupoval, stejně jako následně krajský soud, v souladu s konstantní judikaturou Nejvyššího správního soudu, jak byla k obdobným situacím vytýčena např. v rozsudku sp. zn. 4 Azs 7/2003 ze dne 27. 8. 2003 (nepublikováno). V tomto rozsudku bylo vyřčeno: *„Žádost o azyl, jejímiž jedinými důvody jsou toliko potíže se soukromými osobami (s tzv. mafií) v domovském státě, je podle § 12, § 13 odst. 1 a 2 a § 14 zákona o azylu zřejmě bezdůvodná a to tím spíše, pokud žadatel podal žádost o azyl až po delším pobytu v České republice a po policejní kontrole, což svědčí tomu, že důvodem žádosti nebyly problémy žalobce se státními orgány domovského státu, ale toliko snaha o legalizaci pobytu v České republice. Na žadatele se v tomto případě nevztahuje ani překážka vycestování ve smyslu § 91 zákona č. 325/1999 Sb., ve znění zákona č. 2/2002 Sb.“*

Neobstojí přitom stěžovatelovo upozornění na chybnost posuzování jeho situace pouze pohledem jeho výpovědi z doby, kdy byl podle svých slov pod psychickým stresem a nebyl dostatečně orientován. Stěžovatel měl od té doby možnost svou výpověď doplnit, zejména

v žalobě ke krajskému soudu či v následném soudním řízení, tak aby dodal tvrzení o svém azylově relevantním pronásledování větší přesvědčivosti, jeho dosavadní vyjádření však k tomuto závěru nevedou. Proto také i zdejší soud vychází především z jeho výpovědí a nelze jistě shledat vadu řízení ve smyslu § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s. v tom, že žalovaný učinil ve správním řízení totéž.

Lze proto uzavřít, že Nejvyšší správní soud v daném případě neshledal naplnění některého z namítaných důvodů kasační stížnosti ve smyslu ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) a b) s. ř. s., neboť - jak vyplývá ze shora uvedeného – v souzené věci se krajský soud nedopustil nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky v předcházejícím řízení a nebyla shledána ani nedostatečná opora rozhodnutí ve spise.

Ze všech těchto důvodů Nejvyšší správní soud dospěl po přezkoumání kasační stížnosti k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji zamítl (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

Stěžovatel, který neměl v tomto soudním řízení úspěch, nemá právo na náhradu nákladů řízení (§ 60 odst. 1 s. ř. s.) a Ministerstvu vnitra náklady řízení nevznikly. Proto soud rozhodl, že se Ministerstvu vnitra nepřiznává právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Stěžovateli byl pro řízení o kasační stížnosti ustanoven zástupcem advokát Mgr. Farid Alizey; v takovém případě platí hotové výdaje a odměnu za zastupování stát (§ 35 odst. 7, § 120 s. ř. s.). Soud proto určil odměnu advokáta částkou 1 x 1000 Kč za jeden úkon právní služby – převzetí a příprava věci a 1 x 75 Kč na úhradu hotových výdajů, v souladu s § 9 odst. 3 písm. f), § 7, § 11 odst. 1 písm. b), § 13 odst. 3 vyhlášky č. 177/1996 Sb. ve znění pozdějších předpisů, celkem 1075 Kč. Tato částka bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do šedesáti dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 24. května 2005

JUDr. Vojtěch Šimíček
předseda senátu